Skolinspektionen

Bilaga 1

**Verksamhetsrapport**

2016-02-29

Dnr 400-2015:1405

# Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för att säkerställa studiero vid Tornadoskolan i Stockholms kommun

## Innehåll

Inledning

Bakgrund och syfte

Bakgrundsuppgifter om Tornadoskolan

Resultat

Metod och material

## Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolans arbete för att säkerställa studiero under hösten 2015 och våren 2016. Granskningen vid Tornadoskolan med huvudman Tornadoskolan AB belägen i Stockholms kommun ingår i detta projekt.

Tornadoskolan besöktes den 8 till 10 december 2015. Ansvariga inspektörer har utredare Josefine Esbjörnsson och utredare Kerstin Martinsson varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero genomförs i ytterligare 20 kommunala skolor och 9 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

## Bakgrund och syfte

Skolinspektionens egna erfarenheter och flertalet nationella undersökningar visar på problem med studiero i den svenska skolan[1]. Enligt Skolenkäten 2014 (Skolinspektionen 2014b) upplever omkring varannan elev att andra elever stör ordningen i klassrummet och att de blir störda av hög ljudnivå under lektionerna. Vidare upplever var tredje elev att de inte har studiero på lektionerna.

[1] Se exempelvis Skolinspektionen 2014a, Skolverket 2013a och SCB 2012.

Många elever anser därtill att lärarna inte ser till att det råder studiero. Störst är problemen i grundskolans senare årskurser. Även lärarna upplever att en stor del av deras undervisningstid går åt till att hålla ordning i klassrummet (Lärarnas riksförbund 2014). Lärarna upplever dock inte lika stora brister i studieron som eleverna. Bilden av bristande studiero och ordningsproblem bekräftas i internationella mätningar såsom PISA, TIMMS och TALIS.

Studiero handlar både om elevernas arbetsmiljö och om deras möjligheter att nå målen för utbildningen. Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om skolan har ett tillfredsställande arbete för att främja och upprätthålla studiero för eleverna i undervisningen. Granskningen ska besvara den övergripande frågan om eleverna får studiero i undervisningen. Särskild vikt läggs vid själva undervisningssituationen, men skolans arbete och rektors ansvar i stort berörs delvis också. I varje skola som besöks, undersöks om läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero och om rektor genom sin styrning tar ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

## Bakgrundsuppgifter om Tornadoskolan

Tornadoskolan med huvudman Tornadoskolan AB är belägen i Stockholms kommun och omfattar förskoleklass till och med årskurs 9. Skolan har totalt 224 elever och klasserna är organiserade i 3 arbetslag. Denna granskning omfattar 51 elever i årskurserna 7 till 9. Skolans leds av en rektor som även är huvudman för skolan.

Skolinspektionen genomförde år 2013 tillsyn av Tornadoskolan och i beslutet (Dnr 44-2014:4413) förelades huvudmannen att vidta åtgärder för att avhjälpa brister inom bedömningsområdet trygghet och studiero genom att upprätta en plan mot kränkande behandling som i alla delar motsvarade skolförfattningarnas krav. Tillsynen avslutades i februari 2014.

Av Skolverkets statistik för år 2015 framgår att 89 procent av eleverna uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen och att det genomsnittliga meritvärdet var 256 poäng. Kunskapsresultaten har varierat de senaste två åren. Det genomsnittliga meritvärdet var år 2013 233 poäng, år 2014 var det 217 poäng och år 2015 var det 256 poäng.

Av den elevenkät som Skolinspektionen inför granskningen genomfört med skolans samtliga elever i årskurserna 7 till 9 framgår att 59 procent av eleverna

Av den elevenkät som Skolinspektionen inför granskningen genomfört med skolans samtliga elever i årskurserna 7 till 9 framgår att 59 procent av eleverna som besvarat enkäten anser att de har studiero på lektionerna. Enkäten visar också att 72 procent av eleverna anser att de lär sig mycket på lektionerna.

## Resultat

<

### 1. Får eleverna studiero i undervisningen?

#### 1.1 Läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Bedömningen utgår från lärarnas förmåga att skapa och upprätthålla en god lärandemiljö samtidigt som eleverna ges möjlighet att följa undervisningen och engagera sig i ett meningsfullt lärande. Undervisningens kvalitet i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

##### 1.1.1 Lärandemiljö

- Lärandemiljön är uppmuntrande och stödjande.
- Eleverna bemöts respektfullt.

Vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört bemöts eleverna med respekt av undervisande lärare. Lärarna inleder i huvudsak lektionen med att hälsa vänligt på eleverna. Det förekommer också att lärare tar emot eleverna i dörren till klassrummet, ser varje elev i ögon och tar i hand innan lektionen inleds. Skolinspektionen ser också exempel på hur lärarna genom små kommentarer skapar en relation till eleverna genom att visa ett personligt intresse för dem.

Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen flertalet exempel på uppmuntrande och stödjande lärmiljöer. Lärarna ger då instruktioner både muntligt och skriftligt och förvissar sig sedan att eleverna förstått uppgiften och ger ytterligare förklaringar ifall det finns behov av det. Lärarna erbjuder ledning i hur eleverna kan utveckla sina svar, exempelvis genom att ställa frågor där eleverna ombeds förklara hur de tänker.

Det förekommer också att elever uppmuntras att pröva sitt tänkande genom att testa en viss lösning på en arbetsuppgift, samtidigt som läraren poängterar att man kan arbeta på olika sätt och att det är viktigt att prova olika lösningar. Vid de observerade lektionerna ger lärarna ofta positiv respons på elevernas ansträngningar, och berömmer dem. Det förekommer också att elever vid något tillfälle påtalar svårigheter att genomföra en uppgift på det sätt som läraren instruerat. Läraren frågar då eleven om denne har ett alternativt förslag vilket eleven redogör för. Läraren lyssnar på eleven och uppgiften genomförs sedan på det sätt som eleven föreslog.

Vid de enkäter som Skolinspektionen genomfört i anslutning till varje observerad lektion uppger majoriteten av eleverna att lärarna bryr sig om hur det går för dem, och behandlar sina elever med respekt.

De intervjuade eleverna uppger i intervju att lärarna i huvudsak behandlar dem med respekt. Enligt de intervjuade eleverna kan dock lärarens bemötande skilja sig åt och de lärare som enligt eleverna verkligen lyssnar på dem och även tar sig tid att prata och skratta med dem efter lektionen uppges åtnjuta större respekt bland eleverna. De intervjuade eleverna anser också att det är viktigt att läraren signalerar att hen trivs med sitt arbete, bryr sig om sina elever och vill att det ska gå bra för sina elever. Enligt de intervjuade eleverna påverkar lärarens allmänna bemötande elevers inställning till det ämne som läraren undervisar i. Av elevintervjuerna framgår att vissa ämnen inte upplevs som lika roliga att arbeta med eftersom undervisande lärare upplevs som onödigt sträng.

Några av de intervjuade eleverna uppger att klimatet i deras klass är sådant att diskussioner lätt "spårar ur" och att flera lärare därför inte vill genomföra diskussioner i helgrupp med dem. De intervjuade eleverna uppger att de är en viljestark grupp där eleverna inte alltid respekterar varandras åsikter, men att de inte kan erinra sig att skolan gjort några särskilda insatser för dem för att förbättra arbetsklimatet i klassen så att de därigenom kan få möjlighet att träna på att diskutera och argumentera för olika åsikter.

Av lärarintervjun framgår att lärarna försöker vara tydliga med att förmedla att de ämnen som de undervisar i är viktiga och att eleverna behöver respektera läraren både som person och för det arbete som denne utför.

De intervjuade lärarna uppger också att det är viktigt att försöka skapa goda relationer med eleverna och genom ord och handling försöka visa att alla elever är lika viktiga i klassrummet. Lärarna exemplifierar genom att hänvisa till att de genom att strukturera lektionerna försöker se till att alla elever får talutrymme och möjlighet att delta aktivt i undervisningen. Vidare betonar de intervjuade lärarna vikten av att tala om för eleverna att de kommer att lyckas med sitt skolarbete, särskilt när de går igenom nya arbetsmoment. Enligt de intervjuade lärarna finns det klasser där vissa elevgrupper *"tar mycket plats"*, och för att det inte ska bli på bekostnad av övriga elevers lärande uppger lärarna att de arbetat mycket med att *"rama in"* undervisningen och skapa kända och tydliga strukturer. Exempel på detta är att eleverna ges fasta placeringar i klassrummet, att se till att eleverna inte pratar i munnen på varandra och att för eleverna betona att de ska lyssna på varandra vid exempelvis redovisningar.

Skolinspektionens elevenkät inför granskningen visar att 82 procent av eleverna anser att lärarna behandlar eleverna med respekt och 85 procent tycker att lärarna bryr sig om hur det går för dem.

### 1.1.2 Lärarens ledarskap och undervisningens struktur

- Läraren har ett tydligt ledarskap.
- Lektionen är välplanerad och välstrukturerad.
- Övergångar mellan olika aktiviteter genomförs utan att ordningen störs.
- Läraren ingriper vid störande inslag på ett sätt som främjar elevernas hörsamhet.

Vid flertalet av de lektioner som Skolinspektionen observerat tar lärarna ett tydligt ansvar för det arbete som ska genomföras. Läraren presenterar i några fall lektionens innehåll på tavlan och ger även muntliga instruktioner vad eleverna ska arbeta med. I några fall är även de olika arbetsmomenten tidsatta så att det redan från början framgår hur mycket tid som eleverna under lektionens gång ska arbeta med respektive uppgift. Vid flera tillfällen säkerställer också läraren inledningsvis att eleverna har rätt material med sig, och de elever som glömt sina böcker får gå tillbaks till skåpet och hämta. Endast i liten utsträckning noteras att läraren berör syftet med de arbetsuppgifter eleverna ska arbeta med gällande exempelvis vilka kunskapskrav eller förmågor som undervisningen är tänkt att beröra.

När elever arbetar på egen hand går ofta undervisande lärare runt i klassrummet. De lärarledda klassrumssamtal som förekommer vid några av de observerade lektionerna ger intryck av att vara tydligt strukturerade. Vid klassrumssamtalen är det i huvudsak läraren som diskuterar med en elev i taget. Elever som också vill delta i samtalet ombeds att räcka upp handen och vänta tills de får ordet. Läraren uppmärksammar också i mycket hög grad olika typer av elevbeteenden och avbryter då klassrumssamtalet för att korrigera. Exempel på detta är om elever sitter på icke anvisad plats, använder material på ett sätt som inte framgår av uppgiftens instruktioner, eller yttrar ljud av olika slag. Läraren poängterar att hen vill kunna höra vad som sägs och fokusera på innehållet i det svar som eleven ger, och att de beteenden som hen vill korrigera upplevs som störande.

Skolinspektionen har också observerat lektioner där en stor del av lektionstiden består av eget arbete. Vid dessa lektioner ska eleverna förbereda en uppgift inför en kommande inlämning eller träna på en större muntlig redovisning. Läraren ger då inledningsvis en kort instruktion genom att ställa en snabb fråga om eleverna vet vad de ska göra. Det förekommer också att elever på egen hand får formera arbetsgrupper och sedan hitta en lämplig plats där gruppen kan samlas. Vid dessa tillfällen får elever lov att sprida ut sig i skolans lokaler och arbeta på annan plats än klassrummet. Undervisande lärare går då runt och pratar med eleverna för att se om någon behöver hjälp. När eleverna är utspridda i olika lokaler förekommer det i hög utsträckning att eleverna gör annat än de anvisade uppgifterna. Det förekommer också att elever vid dessa tillfällen stör varandra men också lektioner i angränsande klassrum. Det kan också observeras att eleverna vid dessa tillfällen använder ett hårt språkbruk sinsemellan med olika typer av nedsättande tillmälen. Undervisande lärare observerar vid dessa tillfällen i varierande utsträckning elever som inte kommer igång med sina arbetsuppgifter eller ägnar sig åt sådant som inte hör till undervisningen. De elever som arbetat klart med sina uppgifter, exempelvis genomfört sin redovisning, erbjuds inte någon extrauppgift av läraren utan får istället vänta in sina klasskamrater. Dessa elever ägnar sig då i stor utsträckning åt annat än skolarbete.
Att elever kommer för sent förekommer vid samtliga av de observerade lektionerna. Lärarna hanterar detta på olika sätt.

Några låter eleverna diskret slinka in och sätta sig på sin plats, medan andra lärare tydligare uppmärksammar den försenade eleven och ger uttryck för att vilja korrigera beteendet.

Lektioner avslutas i varierande grad på ett samlat och sammanfattande vis. Det förekommer att lektioner avslutas med en konkret uppgift som är tänkt att sammanfatta frågor som elever återkommande ställt till läraren under lektionen, men också att lektioner avslutas med ett kort tillkännagivande att tiden är slut.
I de enkäter som genomförts i samband med observationerna uppger merparten av eleverna att de kunnat koncentrera sig på sitt arbete på lektionen. En av de observerade lektionerna utgör dock ett undantag och flertalet elever uppger att de inte kunnat koncentrera sig på denna lektion

Av elevintervjuer framgår att eleverna inte alltid förstår vad det är tänkt att de ska lära sig på lektionerna. De intervjuade eleverna anser inte heller att de i alla ämnen får tillräcklig feed back, och att de i dessa ämnen inte heller riktigt vet vad som bedöms. Detta leder, enligt eleverna, till att de inte vet hur de ska förbättra sina prestationer och kunna höja sina betyg, vilket framhålls som stressande. De intervjuade eleverna uppger att de får arbeta på varierande sätt på många lektioner, men inte på alla. Enligt de intervjuade eleverna upplevs undervisningen i vissa ämnen som enformig då de ofta arbetar på samma sätt och med liknande uppgifter enligt en återkommande struktur.

De intervjuade eleverna uppger att det är främst vid friare arbetsuppgifter där de får större eget ansvar som det kan uppstå oordning, och särskilt när de får arbeta utanför klassrummet. Enligt de intervjuade eleverna är det inte alla lärare som tillåter att eleverna arbetar exempelvis i korridorer och grupprum, eftersom vissa lärare enligt eleverna vill ha mer kontroll över klassen. Av elevintervjuerna framgår att lärarna använder varierande strategier när det uppstår oro i klassrummet. Enligt de intervjuade eleverna är det flera lärare som tystnar och väntar in klassen tills alla är tysta, men det förekommer också att lärare skriker på dem. De intervjuade eleverna uppger att det sällan blir lugnare i klassrummet om läraren höjer rösten eftersom eleverna då oftast blir sura på läraren. Eleverna framhåller också att det sällan uppstår någon oordning alls i klassrummet hos vissa lärare.

Enligt eleverna åtnjuter dessa lärare respekt bland eleverna eftersom de upplevs ha en mer spännande och intressant undervisning och dessutom visar att de bryr sig om eleverna.

Av lärarintervjuer framgår att lärarna arbetar på olika sätt med att förmedla undervisningens syfte för eleverna. Det framkommer i intervjun att skolan har en digital lärplattform där många lärare, men inte alla, exempelvis lägger ut pedagogiska planeringar, information om kunskapskrav och de uppgifter som eleverna ska arbeta med. Många av de intervjuade lärarna framhåller att kunskapskraven generellt sett är svåra för eleverna att förstå och att lärarna försöker förtydliga dem efter bästa förmåga, exempelvis i början av ett nytt arbetsområde. Några av de intervjuade lärarna uppger att de ofta arbetar med konkreta elevexempel för att visa vad som krävs för de olika betygsstegen. Enligt de intervjuade lärarna *"landar"* detta i varierande mån hos eleverna, men det är lärarnas uppfattning att arbetet med att synliggöra målen stadigt går framåt och att ju mer de pratar om det desto mer förtrogna blir eleverna.

De intervjuade lärarna uppger att överlag är god studiero på skolan, men att vissa klasser *"testar gränserna"* särskilt gällande huruvida lärarna verkligen menar det som de säger. De intervjuade lärarna ger uttryck för varierade uppfattningar om hur man skapar ordning i klassrummet. Vissa lärare uppger att de, särskilt i vissa klasser, fått arbeta hårt med att skapa kända strukturer, exempelvis genom att ge eleverna fasta placeringar i klassrummet och genom tydliga och väl avdelade arbetsuppgifter. Viktigt är också, enligt dessa lärare, ett nära samarbete med skolans elevhälsa. Andra lärare uppger att de genom att ge eleverna mycket ansvar och frihet att arbeta på olika platser kan se till att det alltid finns en lugn plats för eleven att arbeta vid. De intervjuade lärarna uppger att de upplever att det finns ett samband mellan hur de själva agerar och hur arbetsron blir i klassrummet, exempelvis blir det oroligare om läraren känner sig stressad eller inte bemöter inspel från eleverna på ett konstruktivt sätt. Enligt de intervjuade lärarna kan det också påverka arbetsron i klassrummet hur arbetsuppgifterna är utformade. Enligt lärarna är det viktigt att arbetsuppgifterna är på "rätt" nivå och att de bygger på kunskaper som eleverna redan har.

Enligt de intervjuade lärarna har de möjlighet att diskutera ordningen i klassrummet i sina arbetslag.

Enligt skolans rutiner ska mentorerna i varje klass dessutom skapa särskilda arbetsplaner för de klasser som de är ansvariga för, med överenskommelser hur de ska arbeta för att det ska blir lugnt på lektionerna. Enligt lärarna kan det handla om hur man exempelvis genomför övergångar mellan olika moment under en lektion för att minimera spring och oro i klassrummet. Enligt de intervjuade lärarna är arbetsplanen att ses som rekommendationer för undervisande lärare, men det är inget tvång att alla lärare måste följa de nedskrivna överenskommelserna.

Skolinspektionens elevenkät inför granskningen visar att 85 procent av de elever som besvarat enkäten anser att de förstår vad de ska lära sig på lektionerna medan 72 procent tycker att de lär sig mycket på lektionerna. Av de elever som besvarat enkäten anser 67 procent tycker att de får arbeta på olika sätt.

#### 1.1.3 Stimulans och anpassning

- Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna. Undervisningen anpassas efter elevernas behov och efter situationen.
- Läraren ger eleverna den hjälp och det stöd som de behöver för att klara arbetsuppgifterna.

På de lektioner som Skolinspektionen observerat deltar inte alla elever på ett aktivt sätt i undervisningen. Det förekommer att elever pratar med varandra om annat än det som lektionen ska handla om, men också att de använder sin i-pad till annat än skolarbete och att de lägger sig ner över bänken och vilar. En del elever stör också andra elever vid dessa tillfällen. Lektionsobservationerna visar också att vid exempelvis grupp- eller pararbete intar vissa elever en mer dominerande roll och utför merparten av arbetsuppgifterna. Detta elevbeteende förekommer i olika grad vid de observerade lektionerna, men är vanligare förekommande där elever under en längre tid på egen hand ska arbeta med anvisade arbetsuppgifter och där uppgifterna saknar en tydlig struktur. Lärarens agerande när det gäller elever som inte tycks följa undervisningen varierar. Samtliga lärare rör sig runt i klassrummet medan eleverna arbetar enskilt eller i grupp och stannar företrädesvis hos de elever och grupper som signalerar att de behöver hjälp. I dessa samtal vänder sig läraren till de elever som är aktiva i gruppsamtalet. Det ges inte någon särskild ledning till de grupper där en eller några elever dominerar och utför merparten av arbetsuppgifterna.

Vid några av de observerade lektionerna förflyttar sig lärarna systematiskt mellan grupperna och fördelar tid och uppmärksamhet på ett likvärdigt sätt gentemot alla elever oavsett om de aktivt ber om hjälp eller ej.

Elever som gör annat än de anvisade arbetsuppgifterna under lektionstid får vid vissa lektioner en tillsägelse av läraren. Ibland åtföljs denna tillsägelse även av att läraren stannar vid elevens bänk och försöker hjälpa eleven att återfå fokus på sina uppgifter. När lärarna hjälper elever talar de oftast om för dem hur de ska lösa den uppgift som de kört fast på. Det förekommer vid några lektioner att lärarna ställer frågor till eleverna eller tillsammans med eleverna resonerar sig fram till hur arbetsuppgiften ska lösas. Vid enstaka lektion finns två lärare tillgängliga. Observationerna visar att eleverna i stor utsträckning arbetar med samma arbetsuppgifter.

Enligt de intervjuade eleverna bedrivs oftast undervisningen på en *"lagom"* nivå. I många ämnen upplever de att det finns möjlighet att få extrauppgifter om man ligger långt framme, men dock inte i alla ämnen. Enligt eleverna måste de också vanligtvis själva efterfråga sådana extrauppgifter om ett arbetsområde upplevs som för lätt eller de snabbt blir klara med anvisade uppgifter. De intervjuade eleverna uppger att undervisningen i vissa ämnen inte känns så meningsfull och att merparten av arbetsuppgifterna istället utförs hemma. Det är de intervjuade elevernas åsikt att de inte kan få särskilt mycket hjälp vid dessa lektionstillfällen eftersom undervisande lärare är upptagen med att rätta olika typer av prov och förhör.

De intervjuade lärarna uppger att de i hög grad arbetar med olika slags anpassningar utifrån elevernas behov, exempelvis genom anpassade uppgifter och alternativa material och lärverktyg. Enligt de intervjuade lärarna finns det en särskild ärendegång på skolan hur de ska arbeta ifall en elev har svårigheter med att tillgodogöra sig undervisningen. De framhåller att det även är viktigt att elevernas föräldrar tar ansvar och ser till att elever tar igen det som de missat ifall de kommit efter i sitt skolarbete. Gällande elever som är *"passiva"* och ger intryck av att inte delta i undervisningen uppger de intervjuade lärarna att det är viktigt att ta reda på varför eleven inte är med.

Enligt de intervjuade lärarna kan en väg att nå fram till eleven vara att prata med dennes föräldrar och därigenom försöka komma underfund med vad det är som inte fungerar för eleven i undervisningssituationen. De intervjuade lärarna säger också att skolans specialpedagog oftast kopplas in i sådana elevärenden, och att de utöver detta försöker pusha och uppmana eleverna att delta i undervisningen.

Skolinspektionens elevenkät inför granskningen visar att 33 procent av eleverna som besvarat enkäten tycker att de får för lite utmanande arbetsuppgifter i skolan samtidigt som 77 procent av eleverna anser att de kan få svårare arbetsuppgifter om de vill.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att** lärarna i olika utsträckning genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.
Utredningen visar att eleverna i hög grad upplever att de kan säga vad de tycker och att deras lärare bryr sig om hur det går för dem och behandlar dem med respekt. Undervisningen bedöms dock i varierande grad vara välplanerad och alla lektioner är inte tydligt strukturerade. Av utredningen framgår att eleverna upplever att detta påverkar deras förståelse av vad undervisningen syftar till, men också att det även kan påverka studieron i klassrummet. Utredningen visar också att det varierar i vad mån elever som inte tycks följa undervisningen får ledning att återfå koncentration och återuppta de anvisade arbetsuppgifterna. Det framkommer även att en del elever anser att undervisningen inte alltid är utformad på ett sätt som gör att de får utnyttja sin fulla potential. Skolinspektionen kan också konstatera att elevaktiviteten är låg på några av de observerade lektionerna och att detta kan bero på att de valda arbetssätten inte utmanar och stimulerar alla elever. Av utredningen framgår också att det varierar i vad mån läraren ingriper när elever stör undervisningen.

### 1.2 Rektorn tar genom sin styrning ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

| |
|---|
| Bedömningen utgår från rektors övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö. Rektorns arbete i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer. |

- Rektorn för en dialog med lärarna kring de gemensamma värden som ska gälla och säkerställer att lärarna agerar i enlighet med dessa.

- Rektorn ser till att ordningsregler utarbetas i samråd med eleverna.

- Rektorn ser till att disciplinära åtgärder används på ett sätt som främjar skolsituationen för den elev som är föremål för åtgärden och för övriga elever.

- Rektorn för en dialog med lärarna kring undervisningens genomförande i syfte att säkerställa att undervisningen stimulerar och utmanar eleverna samt anpassas efter deras behov.

- Rektorn ser till att studiero i undervisningen följs upp och analyseras utifrån enskilda lärares förmåga att skapa förutsättningar för studiero i undervisningen. Vid behov vidtar rektorn åtgärder som syftar till förbättringar på klassrumsnivå. Rektorn ser till att disciplinära åtgärder riktade mot elever följs upp med mer långsiktiga åtgärder och med fokus på eventuella brister på system- och verksamhetsnivå.

**Skolans förebyggande arbete**
Rektorn uppger att det är viktigt att lärare och elever har ett gott samarbete och en god kommunikation sinsemellan. Enligt rektorn har skolan därför nyligen förändrat organisationen kring mentorsuppdraget och sett till att varje klass numera har två mentorer för att därigenom underlätta för den enskilda mentorn att skapa en god arbetsrelation till sin mentorselev. Rektorn uppger vidare att det pågår en utbildning för skolans mentorer i att hålla motiverande samtal eftersom rektorn sett att det fanns ett behov av att skapa samsyn på skolan kring hur ett bra mentorssamtal kan genomföras. Enligt rektorn har varje lärare tid på sitt schema för mentorstid med sin grupp. Rektorn uppger även att läraren kan hantera denna tid på ett flexibelt sätt utifrån de behov som läraren anser finns i sin mentorsgrupp.

Enligt rektorn genomförs elevenkäter var sjätte månad och vid dessa mäts bland annat studiero och bemötande.

Arbetslagen har enligt rektorn i uppgift att sammanställa underlaget och föreslå åtgärder som sedan ska presenteras för rektorn. Rektorn uppger också att en viktig faktor för att skapa god studiero är att undervisande lärare har kunskap om var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling och sedan anpassar undervisningen så att den både blir på rätt nivå och lustfylld för eleven. Rektorn uppger att skolan med anledning av detta nyligen haft fortbildning kring *"flippade klassrum"*.
Rektorn uppger att samarbete mellan olika ämnen skapar högre lust och motivation för att lära, och hänvisar också till att detta framkommit i elevutvärderingar som gjorts på skolan. Enligt rektorn har det därför skapats ett gemensamt planeringsunderlag. I detta finns en översikt på möjliga teman över läsåret där olika ämnen kan ingå utifrån fördelning av det centrala innehållet. Syftet med detta underlag är enligt rektornatt underlätta samarbetet mellan lärarna. Rektorn uppger dock att detta underlag används i varierande grad av lärarna.

Rektorn uppger att hon utöver de återkommande enkäterna skaffar sig insyn i undervisningen genom att ibland göra klassrumsbesök och kontinuerligt delta i arbetslagens möten. Rektorn säger också, med hänvisning till skolans storlek, att hon jämnt befinner sig mitt i verksamheten och att hon både syns mycket i korridorerna och äter lunch i skolrestaurangen varje dag. De iakttagelser som görs uppger rektorn att hon använder för att utveckla verksamheten, exempelvis för att få syn på vilken slags fortbildning som kan vara aktuell för hela kollegiet, men också för att vid behov ge enskilda lärare handledning. Under innevarande termin har det enligt rektorn förekommit att lärare haft samtal med rektorn kring sin undervisning.

Enligt de intervjuade lärarna har de arbetat fram en gemensam värdegrund på skolan som finns uppsatt i klassrummen. Av lärarintervjun framkommer att denna värdegrund handlar om elevsyn och bemötande, men också om skolans vision om hur man vill rusta eleverna inför deras inträde i vuxenlivet. De intervjuade lärarna uppger att skolans värdegrundsarbete både består av återkommande insatser, exempelvis gemensamma uppstartsdagar med eleverna i början av terminen, olika temadagar samt tjej- och killsamtal med kuratorn, men också riktade insatser utifrån behov. Enligt de intervjuade lärarna har de arbetat mycket med respekt i en klass eftersom det fanns behov av det, och då använt sig av olika samtalsövningar men även haft ett stort föräldramöte för att göra vårdnadshavarna delaktiga. De intervjuade lärarna uppger att de inte längre har särskild mentorstid på schemat utan att de försöker hantera mentorsuppdraget i samband med vanliga lektioner istället.

De uppger också att eftersom skolan är liten är det lätt att få individuell kontakt med eleverna även utan särskild tidpunkt på schemat. De intervjuade lärarna uppger också att den arbetsplan som mentorerna tar fram för klassen syftar till att skapa ett gott arbetsklimat i klassen och att de bland annat sett över förslag till gemensamma strukturer för lektioner ska inledas och avslutas. Denna plan delges sedan rektorn.

Det är de intervjuade lärarnas uppfattning att rektorn har god insikt i skolans arbete och undervisningens kvalité, bland annat genom att hon regelbundet träffar arbetslagsledarna och arbetslagets övriga lärare, men också för att hon ofta rör sig ute i verksamheten. Av lärarintervjun framgår att endast några lärare har haft klassrumsbesök av rektorn och att de inte riktigt vet hur rektorn använt denna information.

**Skolans agerande för att upprätthålla studiero**

Enligt rektorn lyckas skolan bra med att ge eleverna studiero i undervisningen. Rektorn uppger dock att spring ut och in i klassrummet, sena ankomster, onödiga kommentarer och *"tråkigt"* språkbruk kan utgöra störande inslag i undervisningen. Av intervjun med rektorn framkommer att arbetslagen arbetat fram gemensamma överenskommelser kring exempelvis hur en lektion ska inledas för att därigenom försöka skapa förutsättningar för en lugn studiemiljö. Enligt rektorn har denna termin varit lugnare än tidigare läsår, och det är rektorns uppfattning att de gemensamma överenskommelserna i arbetslagen i huvudsak fungerar bra och bidrar till en god studiero. Rektorn uppger dock att det ofta blir bakslag då elever får nya lärare eftersom de nya lärarna enligt rektorn inte är helt insatta i skolans rutiner och regler.

Rektorn uppger att skolans ordningsregler tas fram i samarbete med skolans elevråd och att reglerna sedan diskuteras med eleverna inför varje nytt skolår. Det är rektorns uppfattning att eleverna är väldigt delaktiga i detta arbete och hon uppger att processen med att ta fram skolans ordningsregler kan, trots att skolan är liten, ta lång tid eftersom både eleverna och lärarna har stort utrymme att vara delaktiga. Rektorn ger som exempel att en tidigare regel om förbud mot huvudbeklädnader tagits bort utifrån elevernas önskemål och uppger att hela processen tog många månader.

Enligt rektorn finns det även en framtagen konsekvenstrappa på skolan, som ska stödja lärarna i deras arbete med att se till att ordningsreglerna följs. Rektor menar dock att många lärare är alltför toleranta och att konsekvenstrappan inte alltid följs på det sätt som man kommit överens om.

Rektorn uppger att skolans nya lärare inte hunnit bekanta sig med skolans bestämmelser och att det delvis kan förklara situationen.

Enligt de intervjuade lärarna är eleverna delaktiga i arbetet med att ta fram skolans ordningsregler. De intervjuade lärarna uppger vidare att det är sällsynt att de använder sig av disciplinära åtgärder bland de äldre eleverna eftersom det uppges att det inte behövs. Av lärarintervjun framkommer också att de intervjuade lärarna känner sig trygga med skolans konsekvenstrappa och att de vet hur de kan använda den i sitt arbete med att skapa ordning i klassrummet. De elever som Skolinspektionen intervjuat uppger att de känner till ordningsreglerna på skolan, men att arbetet med dem inte är särskilt aktivt. Enligt de intervjuade eleverna får de varje år ut ett papper där reglerna står nedskrivna, men att man sedan inte brukar beröra dem särskilt efter det. Av elevintervjun framgår vidare att eleverna har olika uppfattningar huruvida eleverna på skolan är delaktiga vid framtagandet av ordningsreglerna.

Enligt de elevenkäter som Skolinspektionen genomfört med samtliga elever i årskurs 7 till 9 tycker drygt 40 procent av eleverna att de är med och bestämmer vilka ordningsregler som ska gälla på skolan. Strax över 60 procent av eleverna anser att skolans elever följer de ordningsregler som finns.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att** rektorn i viss utsträckning tar ett övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö i stort och för studieron i klassrummet.

Det framkommer av utredningen att rektorn har skapat förutsättningar för ett gemensamt värdegrundsarbete och att ett sådant arbete bedrivs i dialog med lärarna. Vidare framkommer att eleverna får uttrycka sina åsikter om undervisningen och att det finns ett forum för lärarna att diskutera hur undervisningen bättre ska möta elevernas behov. Utredningen visar dock att gemensamma överenskommelser kring undervisningens struktur och organisation och skolans värdegrundsarbete endast delvis fått genomslag i undervisningen. Av utredningen framgår också att trots att studieron generellt är god uppger elever att det kan skilja sig mellan ämne och lärare.

För att ytterligare förbättra förutsättningar för studiero i klassrummen bedömer Skolinspektionen att det är viktigt att rektorn systematiskt följer upp effekterna av de genomförda åtgärderna och analyserar enskilda lärares undervisning.

## Metod och material

Granskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero utgår från skolbesök där empiri samlas in genom att inspektörerna observerar undervisning och genomför intervjuer. Inför skolbesöken studeras de dokument som begärs in från skolan, tillsammans med resultat från skolenkäten. I Skolinspektionens modell för granskning av undervisning ingår olika datainsamlingsmetoder: statistik, dokumentstudier, observationer, intervjuer och enkäter.

Dokumentstudier och elevenkäter utgör underlag för de intervjuer som genomförs med elever, lärare och rektor och syftar till att dels ge en bild av skolans arbete för att säkerställa studiero dels till att planera genomförandet av skolbesöken.

Syftet med lektionsobservationerna är att inspektörerna ska inhämta förstahandsinformation om hur de observerade lärarna genomför undervisningen avseende granskningens frågeställningar.

Två olika elevenkäter används i denna granskning. Samtliga skolans elever i de årskurser som granskningen omfattar besvarar en inledande enkät som belyser elevernas upplevelse av studiero i undervisningen och lärarnas och skolans arbete med att främja och upprätthålla studiero. Vidare besvarar eleverna en enkät i slutet av de lektioner som observerats.

Tabellen visar andel elever i årskurserna 7 till 9 som besvarat den inledande elevenkäten, antalet intervjuade elever, antal lektionsobservationer, antalet elever som besvarat den uppföljande elevenkäten samt antalet intervjuade lärare.

| Tornadoskolan | Antal/andel |
|---|---|
| Inledande elevenkät | 39 |
| Lektionsobservationer | 6 |
| Uppföljande elevenkät | 97 |
| Intervjuade elever | 12 |
| Intervjuade lärare | 5 |